

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách - Poskytování zdravotních služeb nezletilému pacientovi

Dne 1. dubna 2012 nabývá účinnosti zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), který mimo jiné upravuje práva a povinnosti pacientů, poskytovatelů zdravotních služeb a zdravotnických pracovníků při poskytování zdravotních služeb.

Ministerstvo zdravotnictví k poskytování zdravotních služeb nezletilým pacientům (§ 35 a 38 zákona) vyslovuje tento právní názor:

I.

Podle § 35 odst. 1 (věta první a druhá) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), se nezletilému pacientovi poskytují zdravotní služby se souhlasem jeho zákonného zástupce, s výjimkou případů, kdy lze zdravotní služby poskytovat bez souhlasu.

Ustanovení § 35 odst. 2 písm. a) bod 1 zákona o zdravotních službách dále stanoví, že pro poskytnutí zdravotních služeb, které mohou podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života, je potřeba souhlasu obou rodičů, jsou-li jeho zákonnými zástupci.

Zákon o zdravotních službách blíže neurčuje, co lze považovat za „zdravotní služby, které mohou podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života“. Při posouzení, zda jde o uvedené „zdravotní služby“, je třeba vycházet zejména z charakteru zdravotní péče poskytované v rámci uvedených zdravotních služeb (zdravotních výkonů prováděných při poskytování této zdravotní péče), účelu jejího poskytnutí a dopadů na zdravotní stav pacientů, popřípadě na kvalitu jejich života, podle dosavadních zkušeností založených na poskytování dotčené zdravotní péče, a to za obvyklých podmínek.

Podle názoru Ministerstva zdravotnictví nelze pod § 35 odst. 2 písm. a) bod 1 zákona podřadit zdravotní služby, jejichž součástí je zdravotní péče (zdravotní výkony prováděné při poskytování této zdravotní péče), která podle dosavadních odborně medicínských zkušeností získaných na základě poskytování zdravotních služeb za uznávaných medicínských postupů není považována za zdravotní péči, která by mohla za obvyklých podmínek podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života.

Za negativní ovlivnění dalšího zdravotního stavu pacienta nebo kvality života nelze rovněž považovat dočasné "nepohodlí" nebo přechodné potíže doprovázející poskytnutí dotčených zdravotních služeb (účinky léčby).

S ohledem na výše uvedené, za zdravotní služby, které mohou podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života, nelze podle názoru Ministerstva zdravotnictví považovat zejména preventivní péči, včetně očkování, podávání běžných léků, atd.

Mezi zdravotní služby, které mohou podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života, budou naopak patřit některé operační výkony (například transplantace nebo výkony plastické chirurgie), chemoterapie atd.

II.

Podle § 38 zákona o zdravotních službách lze nezletilého pacienta bez souhlasu zákonného zástupce hospitalizovat, jestliže:

a) mu

1. bylo pravomocným rozhodnutím soudu uloženo ochranné léčení formou lůžkové péče,
2. je nařízena izolace, karanténa nebo léčení podle zákona o ochraně veřejného zdraví,
3. je podle trestního řádu nebo občanského soudního řádu nařízeno vyšetření zdravotního stavu,

b) ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak,

c) jeho zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče, nebo

d) jde o podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání.

Nezletilému pacientovi lze poskytnout neodkladnou péči bez souhlasu zákonného zástupce:

a) jde-li o léčbu vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vši pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta,

b) jde-li o zdravotní služby nezbytné k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví, nebo

c) pokud je u něj podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání.

III.

Při poskytování zdravotních služeb je vždy ve smyslu § 35 odst. 1 zákona o zdravotních službách třeba zjistit názor nezletilého pacienta, který je s ohledem na svůj věk schopen vnímat situaci a vyjadřovat se (viz čl. 6 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně – názor nezletilé osoby bude zohledněn jako faktor, jehož závaznost narůstá úměrně s věkem a stupněm vyspělosti). Názor nezletilého pacienta se zaznamená do zdravotnické dokumentace. Pokud není možné názor nezletilého pacienta zjistit, do zdravotnické dokumentace vedené o tomto pacientovi se zaznamená důvod, pro který nebylo možné názor zjistit.

Při zjišťování názoru nezletilého pacienta je třeba zohlednit jeho věk a rozumovou vyspělost. Důvodem „nezjištění“ názoru nezletilého pacienta může být například věk pacienta, kdy ještě není rozvinuta řeč nebo rozumová vyspělost tak, aby byl pacient schopen vyjádřit se nebo pochopit a vyhodnotit účel a potřebnost poskytnutí zdravotních služeb.

IV.

Jde-li o doložení písemného souhlasu s poskytnutím zdravotních služeb, je Ministerstvo zdravotnictví tohoto názoru:

Zákon o zdravotních službách nevyžaduje k vyslovení souhlasu osobní přítomnost obou rodičů. Proto je možné, aby písemný souhlas jednoho rodiče předložil druhý rodič.

Jestliže rodič doloží písemný souhlas s poskytnutím zdravotních služeb podepsaný druhým rodičem, není poskytovatel zdravotních služeb povinen a ani oprávněn zkoumat pravost takového vyjádření (podpisu zákonného zástupce nezletilého pacienta).

Zákon o zdravotních službách nevyklučuje též možnost zastoupení jednoho rodiče druhým na základě plné moci. Na základě této skutečnosti může jeden rodič (zmocnitel) druhého rodiče (zmocněnce) vybavit plnou mocí (§ 31 a násl. občanského zákoníku). V plné moci bude mimo jiné uveden rozsah zmocněnceva oprávnění, to je pro jaký právní úkon je rodič druhým rodičem zmocněn (k vyslovování souhlasu podle § 35 odst. 2 písm. a) bod 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, to je s poskytnutím zdravotních služeb, které mohou podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav nebo kvalitu života jejich dítěte).

V případě, že jeden z rodičů nemá informace o tom, kde se druhý rodič, který je rovněž zákonným zástupcem nezletilého pacienta, nachází, Ministerstvo zdravotnictví doporučuje, aby o této skutečnosti učinil rodič písemné prohlášení, které bude založeno do zdravotnické dokumentace nezletilého pacienta. Poskytovatel zdravotních služeb pak postupuje podle § 35 odst. 3 písm. a).

Souhlas s poskytnutím zdravotní péče

Nezletilým se rozumí dítě ve věku do 18 let (příp. 16 let v případě uzavření manželství), jehož právní způsobilost je omezena na takové úkony, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. **Nový zákon o zdravotních službách** však od 1. 4. 2012 podmiňuje poskytování zdravotní péče u nezletilého souhlasem zákonného zástupce, bez ohledu na vyspělost nezletilého, pouze po zjištění jeho názoru, který se zaznamená do zdravotnické dokumentace, avšak není nijak závazný.

Jsou-li zákonnými zástupci nezletilého rodiče, zpravidla postačuje souhlas alespoň jednoho z nich. Souhlasu obou rodičů bude potřeba pouze k poskytnutí zdravotních služeb, které mohou „podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav“ nezletilého pacienta. U dětí starších 15 let lze dát registrujícím lékařům (tj. praktický lékař, gynekolog a zubař) obecný písemný souhlas s poskytováním zdravotních služeb předem.

*Dobrý den, jsem zdravotník na dětském táboře. Při závažnějším poranění účastníka pod 18 let vyžadující ošetření od lékaře (např. šití drobné tržné ranky) nebudu mít k dispozici jeho rodiče. Občas jsou oba rodiče dětí třeba v zahraničí, já mám jen jejich souhlas s účastí dítěte na táboře nebo maximálně jejich podepsaný souhlas s ošetřením ve zdravotnickém zařízení. Co pak? **Jak tento zákon řeší dětské zotavovací akce, školy v přírodě apod.?** Děkuji.*

Tyto případy zákon o zdravotních službách řeší v § 38 odst. 4 písm. b) jako poskytnutí neodkladné péče bez souhlasu zákonného zástupce nezletilého. **Jedná-li se o lékařský zásah nezbytný k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví nezletilého, tj. zejména úraz vyžadující okamžité ošetření, zdravotníci jsou oprávněni poskytnout nezletilému nutnou péči i bez souhlasu jeho zákonného zástupce.** Ve všech ostatních případech nevyžadujících neodkladnou péči je potřeba získat souhlas zákonného zástupce vždy před konkrétním zákrokem.